

Валлерстайн. – М.: Логос, 2003. – 368 с. 6. Gellner E. Nations and Nationalism / E.Gellner. – Cornell University, Press, 1983. – 150 p. 7. Валлерстайн И. Анализ мировых систем и ситуация в современном мире / И. Валлерстайн. – СПб.: Университетская книга, 2001. – 416 с. 8. Валлерстайн И. После либерализма / И. Валлерстайн. – М.: УРСС, 2003. – М.: Едиториал УРСС, 2003. – 256 с. 9. Завалько Г. Мировой капитализм глазами. – Режим доступа: [http://www.situation.ru/app/j\\_art\\_825.htm](http://www.situation.ru/app/j_art_825.htm).

**Игорь Усатенко**

### **НАЦИИ И НАЦИОНАЛИЗМ В ТРАКТОВКЕ И.ВАЛЛЕРСТАЙНА**

*Данная статья рассматривает и анализирует взгляд американского социолога Иммануила Валлерстайна на проблемы формирования нации и насаждения государственного национализма в капиталистической мироэкономике. Американский исследователь убежден, что строительством нации, с целью предотвращения или уменьшения угрозы внутренней дезинтеграции или агрессии извне, обычно занято государство. По его утверждению, национализм одновременно является статусной идентичностью, поддерживающей современную миросистему, и одним из ключевых механизмов государственной стратегии.*

*Ключевые слова:* И.Валлерстайн, мир-системный анализ, капиталистическая мироэкономика, народ, нация, национализм.

**Igor Usatenko**

### **NATIONS AND NATIONALISM IN REFLECTION OF I. WALLERSTEIN'S**

This article enlightens and analyzes American sociologist Immanuel Wallerstein's ideas on the problems of the nation's formation and state nationalism's impress on the Capitalist World-Economy. The American researcher is certain about the fact the state creates the nation with the aim of avoiding or reducing the threat of inner disintegration or outside aggression. At the same time, upon his own statement nationalism is a status identity that supports modern world economy and it is one of the key mechanisms of the state strategy.

*Key words:* I.Wallerstein, World-System's analysis, the Capitalist World-Economy, people, nation, nationalism.

**УДК 94: 329.79 (44) "19"**

**Альона Власова**

### **ПРІОРИТЕТИ ВИЗВОЛЕННЯ ЖІНОК У ФРАНЦУЗЬКОМУ СУСПІЛЬСТВІ НА ОСНОВІ ПОЗИЦІЙ СИМОНИ ДЕ БОВУАР**

*Симона де Бовуар є найвідомішою жінкою в історії жіночого руху Франції. На основі її позицій були сформовані пріоритети існування жінки у суспільстві. Світогляд жіноцтва сформований на основі ідей письменниці-філософа вплинув на формування нового модерного суспільства, у якому жінка як суб'єкт стала рівноправним членом суспільства в економічному, політичному та суспільному житті Франції.*

*Ключові слова:* Симона де Бовуар, активістка, жіночий рух, суспільство, Франція.

Жіночий рух Франції нероздільно пов'язаний із Симоною де Бовуар. Письменниця, філософ-екзистенціаліст, активістка жіночого руху – своєю позицією заклала фундамент для пробудження жіночої свідомості. Вона розкрила світ для жінок, у якому вони протистоять патріархальним стереотипам.

У другій половині ХХ ст. відбувається переосмислення становища і місця у світі, суспільстві та культурі жінки. Пов'язано це із потужною активізацією жіночого руху. У Франції відбувають соціальні зміни, змінюється пріоритети розвитку країни, оформлюється демократичне суспільство, яке набуває сучасних, модерних рис. З'являється необхідність збагнути багатогранність соціального простору, який потребує вирішення одного із важливих конфліктів – протиріччя між статями. Конфлікт між чоловіком і жінкою стає найбільш актуальним в умовах розвитку і становлення демократичного суспільства. Розв'язання конфлікту бере свій початок із активної діяльності і досліджень французької письменниці, філософа, а згодом активістки жіночого руху Симони де Бовуар.

Діяльність, дослідження та загалом особистість Симони де Бовуар стала культовою в історії жіночого руху ХХ ст. Особливості історико-філософських досліджень Симони де Бовуар та загалом питання жіночого руху Франції другої половини ХХ ст. представлений у ракурсі гендерних і

фемінологічних досліджень: О. Вороніна, Є. Зуйкова, М. Котовська, Н. Пушкарьова, Л. Репіна, В. Агеева, С. Айвазова, М. Арбатова. Зокрема, науковцями розглядаються проблеми методологічного характеру. Існує низка історичних праць, де питання жіночого руху Франції та діяльність Симони де Бовуар знайшло часткове відображення як приклад і аналіз досвіду у порівнянні із розвитком жіночого руху в інших країнах. У більшості сучасних наукових праць ставиться акцент на розкритті феміністичної теорії, проте ці дослідження розробляються переважно у галузі філософії, соціології, філології та психології.

Основним завданням є проаналізувати позиції Симони де Бовуар та визначити їх вплив на формування жіночого руху, як соціально активної сили. Під тиском цієї сили жінка виходить на суспільно-політичну арену, як повноцінний суб'єкт.

В основу історико-філософського дослідження "Друга стаття" Симони де Бовуар поклала поняття свободи волі, свободи вибору, самовизнання особистості. Книга філософа-екзистенціаліста про жіночу долю вийшла у 1949 р. На сьогодні вона вважається найфундаментальнішою філософською працею феміністичної думки. У повоєнному світі, у якому емансипацію жінок замовчувати стало неможливим, книга "Друга стаття" призвела до революції суспільної думки французького суспільства [1].

Симона де Бовуар вводить жінку в історію як повноцінний суб'єкт. У дослідженні "Друга стаття" вона визначає, що не має спеціального, ніби то природного "жіночого призначення". Усе це є лише – соціальними структурами, що сформувалися певними соціально-історичними умовами. За тисячоліття патріархально панування склалися суспільні норми та стереотипи, які віддали чоловікові роль повноцінної людини, жінці – роль його "другої половини" [2, с. 83]. Симона де Бовуар не заперечує біологічної різниці між чоловіком та жінкою і акцентує увагу на тому, що різниці на рівні буття не існує. Історично відбулося розділення ролей та сфер буття, що закріпило за чоловіком сферу зовнішньої діяльності, формування культури та суспільства, за жінкою – сферу репродуктивного життя, саме це і називають сферою природи. Внаслідок чого склалися і затвердилися стереотипи в свідомості, ототожнюючи з чоловіком культуру, з жінкою – природу. Проте з самого початку в жінці закладені всі ті ж здібності до саморозвитку, що і у чоловіка. Саме цей конфлікт є основою жіночого питання: визнання в жінці повноцінної людини [1].

Симона де Бовуар розвіяла міф, що не існує легенди про таємницю статті, про "загадкову жіночу душу", ніякої загадки не існує: "жінкою не народжуються, жінкою стають" [4, с. 111]. Бути жінкою – це не призначення, жінка як і чоловік, повинна проявляти себе як людина – самореалізуватися в праці, творчості [3].

Симона де Бовуар стверджує, що входячи в історію, жінка повинна протистояти стандартам чоловічого світу, повинна сформувати особистий погляд на світ, культуру та суспільство так як без цього вона ризикує втратити себе, розчинитися в чоловічому суспільстві [1].

Симона де Бовуар за своєю суттю була жінкою-революцією, вирізнялась вільнодумством. Народилася вона у релігійній сім'ї та виховувалася на католицьких канонах, проголосила себе абсолютно вільною від усіх існуючих забобонів, відмовилася від шлюбу та дітей [6, с. 202]. Батько був адвокатом, мати домогосподаркою – сім'я мала традиційні риси характерні у ті часи: батько – голова, господар сім'ї, мати його "друга половина".

Свій вибір письменниця-філософ зробила у підлітковому віці, визначивши для себе пріоритети свого існування. Метою стало відчуття повноти життя, осягнути дійсність в її різноманітних проявах. Першою спробою це зробити було обрано шляхом щирої віри у Бога, через релігійність та молитви. Пізніше відчуття повноти життя прийде до неї через заняття щоденними заняттями інтелектуальною працею, ще згодом – за літературною творчістю [6, с. 203].

Зміни в укладі сім'ї й фінансовому становищі, позбавляють шансу на гідне заміжжя Симону та її молодшу сестру. Але це дає можливість вільнодумній і незалежній особистості вільно обрати свій життєвий шлях, свою професію, щоб забезпечити своє життя [6, с.203].

Зміна в особистому житті призвели майбутню письменницю-філософа до інтелектуального пізнання на філософському факультеті Сорбонни. Симона де Бовуар, будучи студенткою, приймала активну участь в суспільно-політичному житті. У 30-х роках ХХ ст. викладає філософію у Марселі, вирізняється своїми поглядами відносно жіночого питання [8].

На початку 40-х рр. ХХ ст. життя юної амбітної жінки-філософа змінюється, у її житті з'являється Жан-Поль Сартр, з яким її пов'язує особисте життя та спільні творчі та політичні погляди. Вони разом приймали участь в русі Опору, організували літературний, прогресивний часопис "Les Temps Modernes" [8]. Він став найвідомішим у Західній Європі, а засновники часопису вважалися "володарями думок" свого часу [2, с. 85]. Разом вони наслідують оригінальну, актуальну для середини ХХ ст. філософську доктрину – гуманістичного екзистенціалізму. Соціальні катастрофи ХХ ст. вбачаються філософами "світом абсурду", у якому немає місця ні сенсу, ні Богові. Єдина реальність цього буття – людина, яка сам повинна наповнити свій світ змістом. Суть

людини складається з його вчинків, вона – результат свого вибору, точніше, декількох виборів за усе життя. Рушійною силою ж вчинків філософи називали волю і прагнення до свободи, що є сильніше за громадські закони і "всілякі забобони" [6, с. 204–205].

У кінці 30-х років ХХ ст. спосіб життя Симони і Сартра змінився, причому не стільки сам спосіб, скільки їх ставлення до того, що відбувалося у світі – події тих років залишили відбиток на їх світогляді [6, с. 207]. Можливо саме це визначило ліві погляди філософів у період 60-х років у Франції.

Свого професійного визнання Симона де Бовуар отримала після виходу книги "Друга стаття" у 1949 р., ця праця принесла їй шалену популярність майже в усіх країнах Європи та в США. Праця "Друга стаття" задумувалася як роздуми філософа-екзистенціаліста щодо долі людини, а не як спеціальне феміністичне дослідження. Саме ця книга принесла Симоні де Бовуар визнання, як родоначальниці сучасного фемінізму та його найголовнішого теоретика. На сьогодні дослідження "Друга стаття" написане більше ніж чим півстоліття тому залишається найповнішим історико-філософським дослідженням становища жінки у період від давнього світу до сьогодні [1]. Результатом поширення ідей, теорій феміністичного характеру вже у середині 70-х рр. під впливом жіночого руху в західних університетах виникають центри "жіночих", "феміністичних" досліджень за власними програмами. Основним завданням таких центрів гендерних досліджень було виявлення та визначення особливостей чи навпаки їх відсутність в питаннях – жіночої долі, жіночого початку, жіночого погляду на світ та жіночих цінностей [1]. Симона де Бовуар веде лекції у американських та європейських університетах, тематика гендерного рівноправ'я набуває актуальності в умовах розвитку становлення демократичних суспільств.

Окрім літературно-філософської, викладацької діяльності Симона де Бовуар належить до дискурсу в політичних дебатах 50–60 рр. ХХ ст., до числа активістів соціальних рухів та студентської революції травня 1968 р. Активна позиція основана на прагненні жити всупереч традиційній "жіночій долі", прагнення до свободи, творчості, самореалізації [2, с. 82].

Упродовж 60-х рр. ХХ ст. відбувається формування жіночих груп різної скерованості, організуються клуби жінок за інтересами. Всі вони знаходять притулок на тематичних зустрічах, які проводить Симона де Бовуар разом із своїми однодумцями [5]. Це сприяє консолідації жіночого руху, як вагомої соціальної сили. Жінки приймають активну участь у подіях соціальних виступів 1968 р. Вважається, що саме на хвилі студентських протестів виникає потужний жіночий рух. Активісти руху вважали Симону де Бовуар своєю провідницею та натхненником. Вона енергійно підтримала жіночий рух, стала активною його учасницею. Це зміцнило її ідейні позиції, які під натиском подій 1968–1970 рр. стали більш радикальними, ніж були викладені у її працях [2, с. 85].

Отже, основні принципи жіночих ідей були сформовані на основі історико-філософського дослідження Симони де Бовуар, яке вмістило увесь комплекс проблем, пов'язаних із жіночим рівноправ'ям в сучасному французькому суспільстві. Теорія письменниці, філософа-екзистенціаліста, сповнена ідеалізації соціалізму і природничо-наукового аналізу. Досліджуючи міфологію, літературу, національні традиції й цінності, систему виховання дівчат, сімейні моделі, вона показує, що причини залежності становища жінки не у біологічних відмінностях, правовій чи соціально-економічній нерівності, а в історично сформованій уяві про жінку в суспільстві та культурі.

Вона розсіяла догму про природність розподілу праці, поставила проблему історичності існуючого стереотипу мислення і сприйняття гендерних відмінностей характерного для тогочасного європейського суспільства. Принципи Симони де Бовуар, що вона пропагувала як активістка жіночого руху та викладач курсів феміністичної теорії, стали фундаментом для розвитку нового соціального руху – руху жінок за свої права. На основі її позицій були сформовані пріоритети існування жінки в суспільстві, пов'язані із оновленням під тиском активної діяльності феміністичної теорії. У французькому суспільстві жінка стає повноцінним суб'єктом життя і отримує роль вільної людини.

### *Список використаних джерел*

1. Айвазова С. К истории феминизма / С. Г. Айвазова. – Режим доступу: <http://ecsocman.hse.ru/data/072/176/1217/16-Ajvazova.pdf>.
2. Айвазова С. Симона де Бовуар: жизнь – самоосуществления / С. Г. Айвазова. – Режим доступу: <http://adliga.info/newpolitics/issue/ajvazova.pdf>.
3. Арбатова М. Симона де Бовуар: "Второй пол" как поиски жанра / М. Арбатова – Режим доступу: <http://adliga.info/newpolitics/issue/ajvazova.pdf>.
4. Второй пол / С. Бовуар. – М.: Прогресс, 1997. – 832 с.
5. Бовуар С. де. Трансатлантический роман. Письма к Нельсону Олгрэну. 1947–1964 / Симона де Бовуар. – М.: Искусство, 2003. – 616 с.
6. Карусель В. Абсолютные истины Симоны де Бовуар / Карусель В. // Вокруг света, 2008. – № 4. – С. 202–210.
7. Крыкова И. В. Женщина и общество в философии феминизма второй волны (на основе творчества Симоны де Бовуар и Бетти Фридан) / И. В. Крыкова // Аналитика культурологии. – 2008. – № 13. – С. 1–6. – Режим доступу: <http://cyberleninka.ru/article/n/zhenschina-i-obschestvo-v-filosofii-feminizma-vtoroy-volny-na-osnove-tvorchestva-simony-de-bovuar-i-betti-fridan>.
8. Симона де Бовуар. Биография / Люди. Peoples.ru – Режим доступу: <http://www.peoples.ru/science/philosophy/beauvoir/pdf>

Алёна Власова

### ПРИОРИТЕТЫ ОСВОБОЖДЕНИЯ ЖЕНЩИН В ФРАНЦУЗЬКОМ ОБЩЕСТВЕ НА ОСНОВЕ ПОЗИЦИЙ СИМОНЫ ДЕ БОВУАР

*Симона де Бовуар является самой известной женщиной в истории женского движения Франции. На основе ее позиций были сформированы приоритеты существования женщины в обществе. Мировоззрение женщин сформировано на основе идей писательницы, философа Симоны де Бовуар повлияли на формирование нового современного общества, где женщина как субъект является равноправными в экономической, политической и общественной жизни Франции.*

*Ключевые слова: Симона де Бовуар, активистка, женское движение, общество.*

Alyona Vlasova

### PRIORITIES OF THE LIBERATION OF FRENCH SOCIETY BASED ON THE POSITION OF SIMONE DE BEAUVOIR

Simone de Beauvoir was the most famous women in the history of the women's movement in France. On the basis of her positions were established priorities for the equal with men existence of women in society. The Worldview of modern women formed based on the ideas of this writer -philosopher had influenced on the formation of a new modern society. In this society woman became an equal members of the economic, political and social life of France.

Key words: Simone de Beauvoir, activist, women's movement, society, France.

УДК 94(73) "198/199":[33:629.7]

Людмила Журавльова

### ПОЛІТИКА США ІЗ ЗАЛУЧЕННЯ ПРИВАТНОГО СЕКТОРУ ДО ВИКОРИСТАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ КОСМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ (КІНЕЦЬ 1980 – ПОЧАТОК 1990-Х РР.)

*Розглядається процес формування нових підходів у космічній політиці США до комерційного використання космічного простору. Виділяються і аналізуються окремі напрямки використання результатів космічної діяльності США у комерційних цілях.*

*Ключові слова: космічна діяльність, комерціалізація космосу, комерційний ефект, космічний бізнес.*

У другій половині 1980 – на початку 1990-х рр. в США започатковано процес переходу до використання результатів космічної діяльності у комерційних цілях приватними компаніями.

У статті аналізуються історичні передумови активізації та напрямки діяльності американської держави щодо підвищення економічної ефективності космічної індустрії. Комерціалізація космічної галузі та формування її комерційної привабливості для приватних бізнес структур, яка припала на кінець 1980 – першу половину 1990-х рр., фактично означала зміну суб'єкта комерціалізації, що стало важливим етапом у розвитку освоєння космосу загалом.

Слід звернути увагу, на те, що комерціалізація космосу, як процес перетворення результатів космічної діяльності у специфічний товар на ринку, розпочалася ще з моменту запуску першого американського штучного супутника Землі у лютому 1958 р. Адже, так чи інакше, військове використання космосу, на що і були орієнтовані перші космічні програми, дало поштовх і цивільному освоєнню космічного простору. Обсяги практичного застосування космічної техніки виявився досить широкими. Проте, на початку космічної ери суб'єктами комерціалізації космосу були лише держави, які могли собі дозволити величезні витрати на цю галузь (ними стали США та СРСР).

Освоєння космосу, як прерогатива держави, обумовлено не лише високою вартістю робіт із виробництва космічних об'єктів, але і умовами, у яких розвивалася космічна галузь. У контексті ведення "холодної війни" між двома наддержавами (США та СРСР), космічна діяльність була пов'язана з інтересами національної безпеки та оборони. Про комерційне використання космосу приватними фірмами на той час не могло бути й мови. Ця ж тенденція зберігалася і упродовж 1960–1970-х рр.

У 1980-х рр. сформувалася низка передумов, завдяки яким у державних та наукових колах розпочалося обговорення можливості використання результатів космічної діяльності США американським бізнесом. Основними аргументами на користь цієї ідеї стали: вагомість результатів